

ნუშის გვიან მოყვავილე ჯიშების შესწავლის შედეგები საქართველოში

ზვიად ბობოქაშვილი

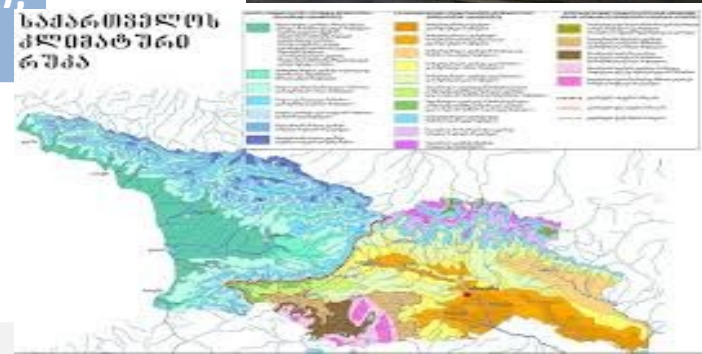
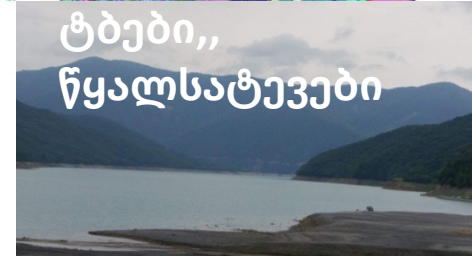
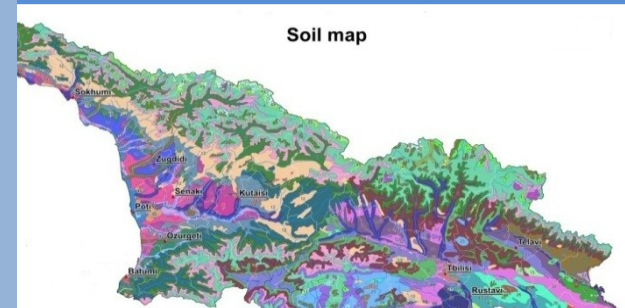
ს/მ დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, მეხილეობის კვლევის სამსახურის უფროსი

სმსკც -SRCA - სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

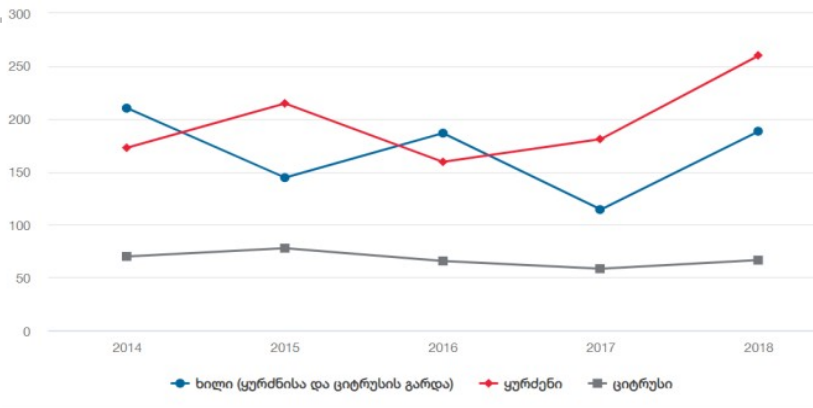
მეხილეობა საქართველოში

- 49 ტიპის ნიადაგი and 22 მიკროკლიმატური ზონა
- 860 ტბა, 45 წყალსატევი, მდინარეები მდინარის შენაკადები
- კლიმატური ზონა სუბტროპიკებიდან ნახევრად უდაბნომდე
- ზომიერი სარტყელის ხილი(ვაშლი, მსხალი, კომში, ატამი, ბალი, ქლიავი, გარგარი, ატამი და სხვა
- სუბტროპიკული ხილი (მანდარინი, ფორთიხალი და სხვა) others)

ხილის წარმოება საქართველოში

მრავალწლოვანი კულტურების წარმოება, ათასი ტონა

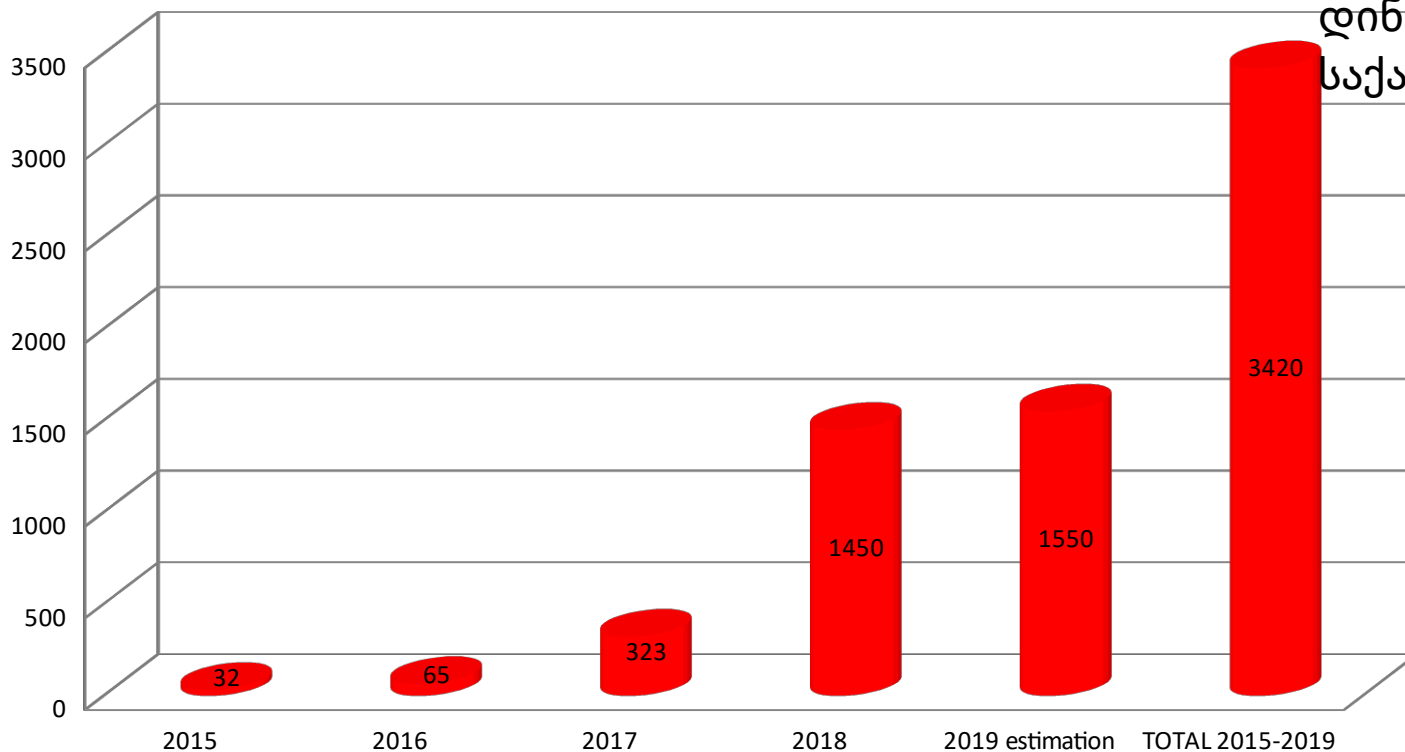

მიმდინარე ტენდენცია - წარმოების დივერსიფიკაცია კაკლოვანი და კენკროვანი კულტურებით

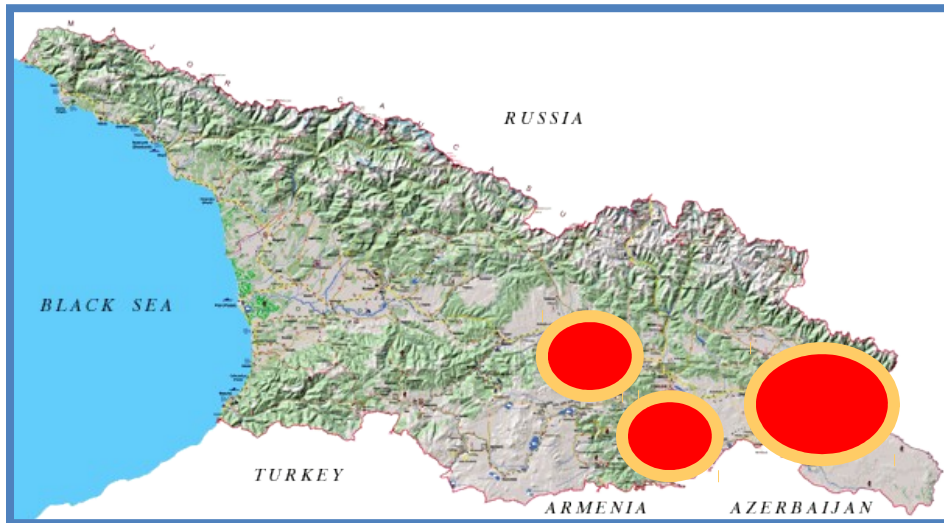
ნუშის წარმოების თავისებურებები საქართველოში

- გაზრდილი დაინტერესება ბოლო 5 წლის მანძილზე
- ფართობების მნიშვნელოვანი ზრდა
- წამყვანი ჯიშები: სუპერნოვა, გუარა, სოლეტა, ფერანე

ახალი ბაღების
დინამიკა
საქართველოში

ნუშის წარმოების ძირითადი რეგიონები

- კახეთი
- ქვემო ქართლი
- შიდა ქართლი

ნუშის *Prunus dulcis* კვლევის ისტორია საქართველოში

- ნუშის 8 სახეობა გვხვდება სამხრეთ კავკასიაში, აქედან საქართველოში გვხვდება 2 სახეობა - *Prunus Dulcis (Amygdalus communis)* and ქართული ნუში -GA –(*Prunus Georgica Grass*). გვხვდება ასევე ამიგდალუს ბუხარიკას (*Amigdalus bucharica*) მცირე ხელოვნურად გაშენებული კორომები
- ქართული ნუში გვხვდება ველურ გარემოში ძირითადად აღმოსავლეთ საქართველოში (შიდა ქართლი, კახეთი) და შეყვანილია საქართველოს წითელ ნუსხაში
- სასელექციო და კვლევითი სამუშაოები ბრეგაძე, (1960 -1970 -იანებში), მოსაშვილი (1980 -იანებში)
- მკვლევარი ნატო მიქაძის მიერ ჩატარებულია საინტერესო სასელექციო სამუშაოების - 1980 -90-2000 -იანებში), -
- 20 ზე მეტი გამორჩეული ფორმა და 5 ახალი ჯიში იქნა მიღებული უკანასკნელ პერიოდში a (N.Mikadze, 2004).

გვიან მოყვავილე ჯიშების შესწავლა საქართველოში

- კვლევები დაიწყო 1950 -იანებში ყირიმული გვიან მოყვავილე ჯიშების შემოტანით 1950 -იანებში - ნიკიტის 62, ნიკიტის გვიანმოყვავილე. კვლევებმა აჩვენა, რომ რეალური სხვაობა ადგილობრივ ფორმებსა და ამ ჯიშებს შორის არ აღემატებოდა 2-4 დღეს, რაც არ იყო საკმარისი ოპტიმალური ჯიშების შერჩევისთვის
- UN FAO-ს მხარდაჭერით და საერთაშორისო ექსპერტის დ. ავანცატოს ინიციატივით პირველი გვიან მოყვავილე ჯიშები დარგული იქნა მებაღეობა-მევენახეობის ინსტიტუტის საცდელ ბაზაზე, გორი, სურა 2001-2002 წლებში
- შემოტანილი იქნა 4 გვიან მოყვავილე ჯიში (Genko, Tuono, Ferragne, Supernova)
- პირველადი კვლევის საფუძველზე და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მხარდაჭერით ახმეტაში დარგული იქნა საცდელ-სადემონსტრაციო ბაღი 2011 წელს.

კვლევის მიზნები და ამოცანები

- **პრობლემები**

- უცნობია გვიან მოყვავილე ჯიშების თავისებურებები კახეთის პირობებში
- არ არის ინფორმაცია ნუშის ახალი ჯიშების წარმოების და მოსავლიანობის შესახებ
- უცნობია მოცემულ ადგილზე ჯიშების ფენოლოგიური თავისებურებები - ყვავილობის პერიოდისა და სიმწიფის პერიოდის ჩათვლით

- **მიზნები**

- განხორციელდეს ბიოლოგიურ-სამეურნეო თვისებების კომპლექსური შესწავლა
- დადგინდეს საუკეთესო ჯიშები კახეთის რეგიონისთვის
- კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შემუშავდეს რეკომენდაციები ჯიშების შესახებ ადგილობრივი ფერმერებისთვის

- **ამოცანები**

- შეგროვდეს ყველა აუცილებელი პომოლოგიური და სამეურნეო მონაცემები ახალი ჯიშების შეფასების მიზნით

კვლევის ობიექტი და მეთოდика

- კვლევის ობიექტი იყო 5 გვიან მოყვავილე ჯიში, რომელთა თავისებურებების შესწავლა განხორციელდა აღმოსავლეთ საქართველოს (კახეთის რეგიონი, ახმეტის მუნიციპალიტეტი),
- ფენოლოგია, ყვავილობისა და სიმწიფის პერიოდი- (BBCH სკალის მიხედვით)
- პომოლოგიური მახასიათებლების შესწავლა(ზრდის სიძლიერე, ხის ფორმა) – (UPOV descriptors)
- Yield per plants, per Ha
- ნაყოფების ხარისხი(ზომა, მასა, %, ტყუპ-ნაყოფიანობა) - არსებული მეთოდოლოგიის მიხედვით (UPOV)
- სამი განმეორება 20 მცენარე (სულ n=60), შესაბამისი კვლევის პროტოკოლის მიხედვით
- სამეცნიერო სარწმუნოების შესაფასებლად გამოყენებული იქნა Tukey HSD ($P=0,05$) უმცირესი არსებითი სხვაობის ტესტი - დამუშავდა SPSS საშუალებით

•

ადგილი , ნიადაგი და აგროტექნიკური თავისებურებები

- საცდელი ნაკვეთი განლაგებულია ზემო ალვანში, ახმეტის მუნიციპალიტეტი, კახეთი, კომპანია “ნუშის ბადის” ფართობზე
- ნიადაგი - მდელოს ყავისფერი, მსუბუქი თიხნარი, , ორგ.ნივთიერება -2,1 %; Ph - 7,8), მაღალი კარბონატებით, კარგი დრენაჟით, ხირხატიანი,
- გაშენების წელი – 2011, საძირე - GF 667; დარგვის სქემა - 5,0 * 4,0 მეტრი (500 მცენარე 1 ჰა), 1 წლიანი ნერგებით
- სხვლა-ფორმირების მეთოდი – ტრადიციული ჯამისებური ფორმა , 4-5 დედა ტოტით
- წვეთოვანი ირიგაცია, ძირითადი საკვები ელემენტების შეტანა ხდებოდა ჩატარებული იქნა ნიადაგის ანალიზის შესაბამისად , ზოგიერთი მიკროელემენტის ნაკლებობის კორექტირება - Fe, Mg, Zn - განხორციელდა ფოთლის კვებისა და ნიადაგში შესაბამისი სასუქების შეტანის გზით
- სარეველების კონტროლი და მცენარეთა დაცვის ღონისძიებები შესაბამისი აგროტექნიკური წესების შესაბამისად

კლიმატი ზემო ალვანი, კახეთი

- კლიმატი – Copen-Geiger, Cfa (ტენიან-სუბტროპიკული)

- $T_{average} = 11,9^{\circ}C$ (ბოლო 15 წელი)

- $T_{max} = 38,5^{\circ}C$ (ივლისი, აგვისტო)

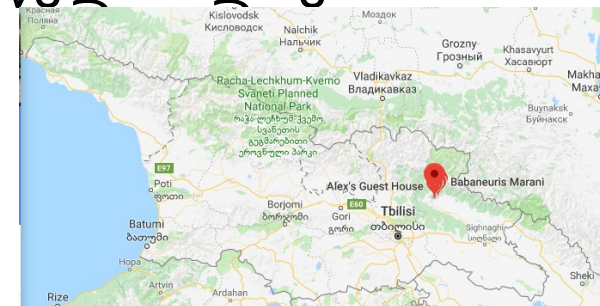
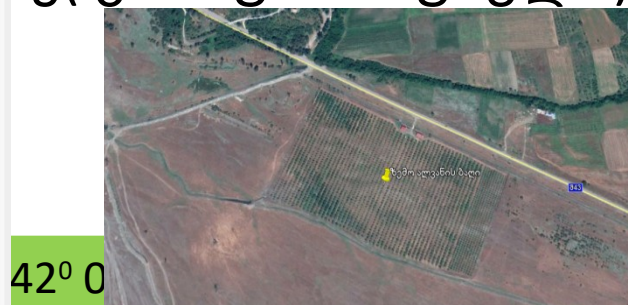
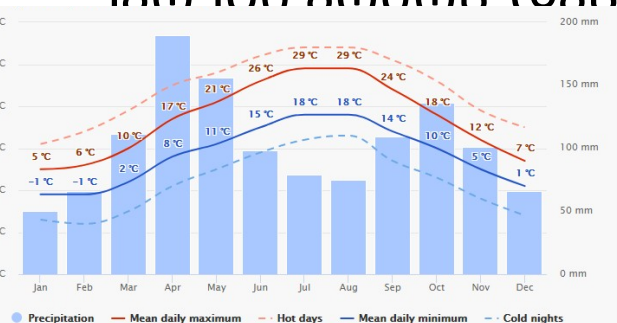
- $T_{min} = -9,3^{\circ}C$ (იანვარი, თებერვალი)

- ტენიანობა – 62 %

- CU – 800 -1000

- საშუალო ნალექები- **722 mm**, ყველაზე მეტი- მარტი, აპრილი, მაისი

- ამინდის სხვა თავისებურებები– ზოგიერთ წელს ძლიერი ქარიანი აომოს-თასავ(გაზაფხ. ზაფხული)

42° 0

E, სიმაღლე: 501 მ ზღ.დონდა